

IZVJEŠTAJ SAVJETODAVNOG ODBORA GRADA ZENICA O PRAĆENJU STANJA UPRAVLJANJA JAVNIM FINANSIJAMA NA LOKALNOM NIVOU

Uvod

Javne finansije predstavljaju djelatnost lokalne uprave kojoj su na osnovu zakona i drugih propisa povjerene određene funkcije prikupljanja i trošenja finansijskih sredstava radi ostvarenja opšte korisnih društvenih ciljeva. Najvažniji instrument upravljanja javnim finansijama je budžet. Budžetom se određuje iz kojih će se izvora prikupljati budžetski prihodi i na šta će se ti prihodi trošiti.

Angažman građana u praćenju stanja u upravljanju javnim finansijama lokalnih uprava može pomoći da se pruže bolje javne usluge, donose bolje odluke, poveća povjerenje između lokalnih vlasti i građana, poveća odgovornost i transparentnost, spriječe koruptivne prakse i sl.

Primarni fokus praćenja i izvještavanja Savjetodavnih odbora građana (SOG) u okviru Projekta pomoći lokalnoj upravi, kojeg finansira USAID, (USAID LGAA) su pružanje usluga, implementacija strategija razvoja i javne finansije.

U novembru 2023. godine USAID LGAA je za predstavnike partnerskih jedinica lokalne samouprave (JLS) i SOG-ove održao online obuku o građanskom praćenju upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou. Cilj obuke bio je predstaviti okvir i preporučiti poduzimanje niza praktičnih koraka za vršenje funkcije društvenog monitoringa u oblasti upravljanja javnim finansijama na jednostavan i metodološki ispravan način.

S tim u vezi, Savjetodavni odbor građana Grada Zenica je uz podršku USAID LGAA i partnerskih JLS sačinio ovaj Izvještaj analizirajući podatke sa portala budzet.ba „Provjerite budžet vaše lokalne uprave“ za dvije prioritetne usluge, procjenjujući transparentnost i učešće građana u budžetskom procesu na osnovu javno dostupnih podataka i provodeći online anketu sa građanima o dostupnosti, razumijevanju i njihovoj informisanosti o budžetu lokalne uprave.

Elementi praćenja stanja upravljanja javnim finansijama obrađeni u ovom izvještaju prikazani su u sljedećoj tabeli.

Br.	Elementi praćenja	Izvori informacija
1.	Transparentnost budžetskog procesa	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
2.	Mehanizmi učešća građana u procesu budžetiranja	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave
3.	Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave za dvije prioritetne usluge	Zvanična internet stranica uprave i drugi internet servisi uprave, portal www.budzet.ba
4.	Mišljenje građana o budžetu lokalne uprave prikupljena putem online ankete	On line anketa distribuirana digitalnim putem

Transparentnost

Dokumenti budžeta uključujući i budžet za 2024. godinu jednostavno su dostupni na internet stranici Grada Zenica, strana Gradska uprava/budžet, uključujući i Budžet za građane za 2023. godinu i Izvještaj o izvršenju budžeta za 2022. godinu. Grad Zenica redovno objavljuje pozive građanima i drugim zainteresiranim stranama za učešće u javnoj raspravi o nacrtu budžeta. Izvještaj i ili informacije o rezultatima konsultacija i učešća građana sa naglaskom na status pojedinih inicijativa nisu dostupni putem internet stranice Grada, s tim da je Gradsko vijeće prilikom upućivanja Nacrta budžeta za 2024. godinu na javnu raspravu naložilo Službi za finansije da uzme u obzir sve blagovremene i uredne primjedbe, prijedloge i sugestije. U oblasti javnih nabavki Grad Zenica na zvaničnoj internet stranici redovno objavljuje pojedinačna obavještenja i odluke o izboru ponuđača. Planovi javnih nabavki su dostupni na strani Službe kabineta gradonačelnika. Plan za 2023. i 2024. godinu nije izložen.

Mehanizmi i učešće građana u procesu budžetiranja

Prema uvidima sa zvanične internet stranice, Grad Zenica redovno organizira javne rasprave o nacrtu budžeta. Takođe, putem internet stranice Grad redovno putem javnih poziva i uz primjenu odgovarajućih kriterija (LOD metodologija) finansira rad i projekte neprofitnih organizacija. Grad Zenica kao i većina jedinica lokalne samouprave u BiH ne provodi praksu potpunog participativnog budžetiranja. Participativno budžetiranje je proces kojim građani mogu odrediti na šta će biti utrošen dio budžeta lokalne uprave. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja.

Planiranje, usvajanje i implementacija budžeta kao i analiza sadržaja budžeta lokalne uprave putem portala www.budzet.ba za dvije prioritetne usluge

Shodno uvidima sa zvanične web stranice Grad Zenica je budžet za 2023. godinu usvojio 08.02.2023, a za 2024. 29.12.2023., što je djelomično u skladu sa budžetskim kalendarom. Grad je takođe razmatrao i objavio kvartalne i polugodišnji izvještaj o izvršenju budžeta. U 2023. godini Grad Zenica je izvršio jedan rebalans budžeta za 2023. godinu.

Grad Zenica je u saradnji sa USAID LGAA projektom je odabrao raditi na unaprjeđenju dvije prioritetne usluge „Legalizacija objekata“ i „Upis u matične knjige rođenih“. Imajući to u vidu i podatke o budžetu Grada Zenica prezentovanih na portalu budzet.ba, SOG Zenica izdvaja sljedeće podatke:

	Plan za 2023. godinu	Plan za 2024. godinu	2024/2023
Prihodi	94.088.503 KM	112.922.656 KM	+20.02%
Administrativne takse i naknade i procenat od ukupno planiranih prihoda	530.000 KM 0.56%	550.000 KM 0.49%	+3.77%
Rashodi	94.088.503 KM	112.922.656 KM	+20.02%

Podaci o izvršenju budžeta za 2023. godinu Grada Zenica bit će dostupni i uneseni u portal budzet.ba u drugom tromjesečju 2024. godine. Shodno tome, planirano je da Savjetodavni odbor građana

Grada Zenica okonča drugi krug monitoringa stanja upravljanja javnim finansijama na lokalnom nivou sa fokusom na poređenje planskih podataka u odnosu na izvršenje budžeta za 2023. godinu, sredinom 2024. godine.

Budžetski proces – viđenje građana¹

Savjetodavni odbori građana koriste različite metode, tehnike i pristupe, uključujući i odgovarajuće digitalne alate, kako bi aktivno promovisali učešće javnosti u lokalnim procesima društvenog monitoringa i donošenja odluka. Kao dio procesa monitoringa, Savjetodavni odbor građana Grada Zenica je tokom januara 2024. godine proveo online anketu (<https://anketa.zenica>) sa ciljem da se utvrdi percepcija građana o pitanjima pristupa, razumijevanja, informiranosti o budžetu uprave, kao i njihovog učešća u budžetskom procesu. Poziv za anketu objavljen je putem gradske Facebook stranice, a pristiglo je 70 odgovora. Rezultati su sljedeći:

Pitanje	Da	Ne	Ne znam
Da li je Budžet vaše lokalne uprave jednostavno dostupan putem zvanične internet stranice uprave?	33 (46%)	11 (16%)	27 (38%)
Da li razumijete sadržaj Budžeta vaše lokalne uprave?	44 (62%)	17 (24%)	10 (14%)
U kojoj mjeri ste zadovoljni informisanjem vaše lokalne uprave o stanju prihoda i rashoda u lokalnom budžetu?	Prosječna ocjena: 2.55 (od 1 do 5)		
Da li ste upoznati sa sadržajem Budžeta za građane koji objavljuje vaša lokalna uprava?	32 (45%)	31 (44%)	8 (11%)
Smatrate li da je Budžet za građane dobar način da se informišete i uključite u proces izrade i praćenja izvršenja budžeta vaše lokalne uprave?	20 (63%)	8 (25%)	4 (13%)
Smatrate li da učestvovanjem u javnoj raspravi građani mogu utjecati da se njihovi prijedlozi uvrste u budžet lokalne uprave?	42 (59%)	26 (37%)	3 (4%)

Građani su dali dosta prijedloga za njihov aktivniji angažman u budžetskom procesu, kao npr. poboljšati transparentnost budžetskog procesa putem redovnih informativnih sesija; razviti digitalnu platformu koja bi omogućila građanima da jednostavno prate i učestvuju u budžetskom procesu i aktivnostima, kao i da daju svoje prijedloge i sugestije; provoditi edukativne kampanje koje ističu važnost građanskog učešća u lokalnom upravljanju i kako to direktno utiče na poboljšanje kvaliteta života u zajednici; budžet predstaviti građanima u formi koja je za njih razumljiva; da se budžet planira u skladu sa usvojem strateškim dokumentima, a ne prema željama pojedinaca, itd.

Preporuke

Shodno izloženom pregledu stanja upravljanja javnim finansijama u Gradu Zenica, SOG Zenica predlaže sljedeće:

- Prema Uredu koordinatora za reformu javne uprave u BiH „ako informacije koje pripremaju i posjeduju, institucije stavljaju na uvid i raspolaganje javnosti i onda kada se to od njih ne traži, takve institucije zovemo proaktivno transparentnim“. Poželjno je da i jedinice lokalne

¹ Više detalja o rezultatima ankete i percepciji građana dostavljamo u prilogu izvještaja.

samouprave postupaju u skladu sa standardima proaktivne transparentnosti, koji su predstavljeni na [Standardi – Ured koordinatora za reformu javne uprave \(parco.gov.ba\)](#)

- U svrhu veće informiranosti i promocije učešća građana u procesu budžetiranja JLS mogu izraditi i promovisati Infografike budžeta. U saradnji sa USAID LGAA partnerske JLS su pripremile i promovisale takve infografike. Poželjno je da se takva praksa nastavi i u narednim kalendarskim godinama.
- Participativno budžetiranje je proces u okviru kojeg građani mogu odrediti na šta će biti potrošen dio budžeta lokalne uprave, uz prethodno jasno utvrđene kriterije. Primjena participativnog budžetiranja bi dodatno osnažila motivaciju i učešće građana u procesu budžetiranja. Više info o načinima primjene participativnog budžetiranja može se naći na [01Dodatak A5_web.pdf \(iom.int\)](#)